

Kohti tavoitetta – spanielin pennusta metsästyskoiraksi

kasvatus, koulutus ja käyttö

Tiina Karlström

Kohti tavoitetta

- spanielin pennusta
metsästyskoiraksi

© 2014 Tiina Karlström

www.fieldlan.fi

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-318-617-0

Kuvat: Mikko Ala-Kojola, Tiina ja Juha Karlström , Jaana Sagulin

sisältö

Mistä on hyvät koirat tehty?	8
Sukutaulu on tuoteseloste	14
Toiminnallinen rakenne	19
Koira on koira	23
Miten koira oppii?	27
Vietin viemää	31
Opiskele koirasi persoona	39
Jokainen koira on oma tarinansa	42
Pennusta koiraksi	52
Metsästyskoira perheessä ja arjessa	57
Peruskoulutus	59
Haku on spanielimetsästyksen perusta	72
Noutaminen	80
Riista- ja ylösajokoulutus vasta kun peruskoulu on käyty	95
Työskentely vedessä	100
Koska sillä voi oikeasti metsästää?	103
Onnistumisia jahtireissuille	104
Koiran ensiapu jahtireissulla	109
Virheiden korjaus	113
Treenaaminen ryhmässä	121
Osaamisen taso mitataan ja dokumentoidaan kokeissa	124
Tuomariksi opiskelu avartaa näkemyksiä	125
MEJÄ – metsästyskoirien jäljestämiskoe valmentaa haavoittuneen riistan jäljittämiseen	126
Jäljestämisen koulutus	128
Loppusanat	136

Alkusanat

Metsästysspanieleita on Suomessa käytetty ja koulutettu menestyksekkäästi useiden vuosien ajan. Silti spanielilla tapahtuva metsästys on yhä suomalaisille lajina vieraampi. Näiden koirien metsästysominaisuudet tulevat parhaiten esiin, kun niitä käytetään myös suomalaisissa metsissä englantilaiseen tapaan - haulikon kantaman sisäpuolella riistaa hakevina ja ylösajavina sekä noutavina koirina. Tähän kirjaan kootut ajatukset, kokemukset ja koulutusmenetelmät perustuvat viiden viimeisimmän koiran kanssa meillä toteutettuihin. Osalle niistä saattaa löytyä tutkimustaustaa, mutta joukossa lienee myös joitain, jotka perustuvat enemmänkin tilanteen oivaltamiseen ja hallintaan - koiran ja ihmisen väliseen kommunikointiin.

Koirien kyky oppia on paljon suurempi kuin ihmisten kyky opettaa. Ihan kaikkea niiden näkemysmaailmasta tuskin vieläkään tiedämme, joten uusia oivalluksia löydetään koko ajan.

Kirjasta löytyy käytännön esimerkkejä siitä, kuinka meidän perheemme koirien koulutus on tehty ja toteutettu. Ja minkälaisia pohdintoja eri asioiden vaikutuksesta lopputulokseen on käyty läpi. Tällä hetkellä meillä asuu kolme käyttövaliota. Jokainen niistä on oma yksilönsä niin vahvuuksineen kuin heikkouksineen.

Koska varsinainen metsästyskäyttöaika Suomessa rajoittuu vain muutamaan kuukauteen syksyllä ja talvella, on huomioitava myös sen ulkopuolinen aika. Kuinka koiran taitoja silloin ylläpidetään ja kehitetään edelleen? Kuinka aktiiviselle koiralle tarjotaan luvallisia toimintoja toteuttaa aktiivista itseään ilman, että sen päätehtävä siitä kärsii? Ja lisäksi - kuinka koulutettu metsästyskoira elää arkipäivää tavallisen kotikoiran roolissa?

Jos tästä kirjasta löytyy apua ja oivallusta yhdenkään metsästysspanielin eteenpäinviemiseksi urallaan, se on saavuttanut tavoitteensa.

Kiitokset kirjan työstämisen tukemisesta Juhalle, Cappelille ja Mikolle. Kiitokset myös kaikille koirillemme - erityisesti Hetalle, Jokulle, Muulle, Miksille ja Ahtolle, joita ilman tätä tietoa ei olisi koskaan kertynyt.

Oulunsalossa 27.7.2015

Tiina Karlström

Mistä on hyvät koirat tehty?

Hyvä käyttökoira on monen tekijän summa. Onnistuneeseen yhtälöön tarvitaan hyvä geneettinen tausta, käyttöä tukeva rakenne, hyvät ympäristötekijät sekä ripaus hyvää onnea. Metsästys hyvällä ylösajavalla ja noutavalla koiralla on vauhdikasta ja jännittävää. Onnistuneet riistatyöt ja niiden päätteeksi nautittavat ainutlaatuiset riista-ateriat tapahtumia muistellen sen kruunu. Asetetun tavoitteen toteuttamiseksi kuljetaan koiran koulutuksessa pitkä ja vaiherikas matka.

Geenien kautta tulevien perintötekijöiden merkitys on noin 40% kokonaisuudesta. Koira oppii parhaiten asioita, jotka ovat sille luontaisesti helppoja. Suomenpystykorvan pystyy kouluttamaan ylösajavaksi ja noutavaksi koiraksi. Esimerkkejä siitä varmasti löytyy. Helpommalla ja ennen kaikkea todennäköisemmin tavoitteeseen kuitenkin pääsee, kun valitsee koulutettavakseen rodun, jolle riistavietäinen hakukuviotyöskentely, laumavietäinen ihmisen kanssa toimimisen halu sekä noutaminen ovat jo geenien kautta luontaisia ja koiraa itseään palkitsevia toimintoja. Käyttöä tukeva anatomia koiralle tulee puhtaasti perintötekijöiden kautta. Ympäristötekijöiden vaikutus itse anatomiaan on hyvin pieni. Hyvä rakenne auttaa koiraa suoriutumaan tehtävästä mahdollisimman vähäisellä fyysisellä kuormituksella.

Kouluttajan roolin osuus on toiset 40%. Kuinka geneettiset ominaisuudet viimeistellään ihmistä palvelevaan muotoon? Ihmisen tulee oppia katsomaan maailmaa koiran silmin. Toisin päin se ei valitettavasti toimi, vaikka sitä usein toivoisikin. Koira lukee ja tulkitsee ihmisen antamia signaaleja omalla lajityypillisellä tavallaan ja reagoi niihin sen mukaisesti. Koira lukee ihmistä kuin toista koiraa. Koira ei kykene opiskelemaan ihmisen maailmaa. Se tehtävä käännteisenä jää kokonaan sinulle.

Ripaus tuuria tarvitaan myös. Sen osuus on loput 20% kokonaisuudesta. Hyvistä tavoitteista ja lähtökohdista huolimatta kaikki ei elämässä etene käsikirjoituksen mukaan. Uusien haasteiden tullessa eteen, niistä on joko päästävä ylitse tai ne on kierrettävä. Tavoitteen mukaisesti tähän kirjaan on koottu esimerkkejä sekä syitä ja selityksiä näiden tilanteiden hallintaan.

metsästäminen spanielilla

Metsästysspanielin syvin olemus on sen laumavietissä. Halussa työskennellä yhdessä ja lähietäisyydellä ihmisen kanssa. Koiran tulee myös olla sekä henkisiltä että fyysisiltä ominaisuuksiltaan käyttöä kestävä. Spanielin tärkeä luontainen ominaisuus on sen hakukuviossa ja siihen liittyvässä työskentelyvauhdissa. Haun tarkoituksena on haravoida edessä olevan maaston riistanhajuja. Kylmän haun aikana koira etenee maastossa siksak-kuviolla ja analysoi hajuaistillaan siellä olevaa tilannetta. Kun riistan haju osuu kuonoon, koira viestii tilanteesta ihmiselle hännän liikkeen ja

hakutyöskentelytahdin kiihtymisenä. Hakukuvion tulee silti koko ajan pysyä koossa, sillä riistanhajun aistimisen jälkeen hakukuviolle tulee toinen, edellistä vaihetta kenties tärkeämpi merkitys. Sen tulee pitää havaittu riista paikoillaan, jotta päästään sen lähelle ja mahdollisimman hyvälle ampumaetäisyydelle.

Lavastettu tilanne spanielin hakukuvion tarkoituksesta, merkityksestä sekä ihanteellisesta etäisyydestä ohjaajan ja metsästettävän riistan välillä

Kun spanieli liikkuu nopeasti edestakaisin, ei edessä oleva riistaeläin pysty päättelemään vaaran tulosuuntaa. Eläin luulee spanielin juoksevan siitä koko ajan ohitse. Tilanne saa sen painautumaan paikoilleen ja luottamaan piiloutumiskykyynsä. Hyvin riistan hajun paikallistanut ja siitä ohjaajalleen viestinyt koira vie hakukuviotaan kohti riistaa. Hyvin koiransa viestintää tulkinut ohjaaja seuraa perässä. Kun koira on muutaman metrin päässä riistaeläimestä, se sinkoaa paniikin omaisesti pakoon - suoraan ohjaajan aseensa ampumasektorille.

Riistan lähtö antaa hyvin koulutetulle koiralle signaalin pysähtymisestä ja koira istuu. Ohjaaja ampuu ja riista kokee silmänräpäyksessä maallisen elämänsä päätöksen. Hetken hiljaisuus tilanteen kunnioittamiselle ja sen jälkeen koiralle annetaan lupa noutoon. Hallittu nouto kruunaa kauniin, koiran ja ohjaajan välisen, yhteistyön. Sen unelman tavoittamiseksi tehdään pitkä ja vaiherikas työ.

vanhempien merkitys

Suuri merkitys on sillä, minkälaiset ovat koiran vanhemmat. 100% perintötekijöistä tulee suoraan niiltä. Merkittävä osuus tulevan koirasi ominaisuuksista on siis päätetty, kun olet valinnut sen vanhemmat. Tutustu niihin sekä metsästyskäytössä että arkisissa olosuhteissa ennen pennunhankintapäätöstä. Näin saat esimakua siitä, millaiseksi sinun ja pentusi tulevaisuus mitä suurimmalla todennäköisyydellä muotoutuu.

Hyvään metsästyskoiraan liittyy monta haluttua ominaisuutta. Ihan kaikkea ei valitettavasti samaan yksilöön parhaalla tahdollakaan pysty saamaan, vaan ominaisuuksia joutuu useissa tapauksissa priorisoimaan.

vanhempien käyttökoetulosten merkitys

Jos vanhemmat ovat meritoituneet hyvien koetulosten muodossa, se kertoo, että niiden ominaisuuksia ovat pitäneet hyvinä myös spanielimetsästyksen hyvin tuntevat koetuomarit. Koirat ovat oppineet metsästyksessä tarvittavat asiat, kestäneet niihin tarvitun koulutuksen sekä kilpailustressin. Mitä useampi koetulos koiralta löytyy, sitä vahvempia dokumentteja ne koiran tasosta ovat. Yhden tai vain muutaman koetuloksen takana voi olla ripaus sattumaa, mutta useampi koetulos vähentää sattuman – hyvän tai huonon koetuurin – merkitystä.

Aivan uuden katsantokannan koetulosten merkitykseen tuo epigenettinen periytyminen. Epigeneettiset merkit voivat käynnistää, sammuttaa, vaimentaa ja voimistaa geenien toimintaa tilanteen mukaan sekä säädellä sitä, millä voimakkuudella geeni toimii. Eli ympäristötekijät voivat uusimman tutkimustiedon mukaan sittenkin vaikuttaa perimään.

Käyttökoetulosten puuttumista perustellaan usein sillä, että koira on hyvä käytännön metsästyskoira, eikä koekoira. Kuitenkin ominaisuudet, joita arvostetaan metsästyskokeissa, ovat niitä, jotka tekevät koirasta hyvän metsästyskoiran myös käytännössä.

"Kohti tavoitetta - spanielin pennusta metsästyskoiraksi" -kirjassa käydään tekstin lisäksi valokuvien ja esimerkein läpi spanielin pennun kouluttaminen ylösajavaksi ja noutavaksi metsästyskoiraksi. Perustana kirjan ohjeille ovat omien koirien kanssa tehdyt koulutus- ja metsästyshavainnot sekä saavutetut käyttökokemukset.

Kirjassa pohditaan myös koiran käyttöön ja koulutettavuuteen vaikuttavia luonne- ja viettiominaisuuksia sekä perintötekijöitä. Vaiheittaisen koulutuksen lisäksi kirjassa on osio metsästyskäytössä havaittujen koiran ja ohjaajan virheiden korjaamisesta.

Mukana on myös tietoa koiran koulutuksesta haavoittuneen riistaeläimen jäljestämiseen ja MEJÄ-kokeeseen.

BoD™
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi